

РОЗВИТОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ»

У статті здійснено аналіз змісту поняття «соціокультурна компетентність соціальних працівників», вивчено сучасні підходи щодо його визначення. Також у дослідженні представлена змістова характеристика термінів «компетентність», «соціальне», «культура». Авторкою визначено можливості використання навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» у напрямі розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників; розглянуто технологію розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників у процесі вивчення дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері».

Ключові слова: компетентність, соціальне, культура, соціокультурна компетентність, соціокультурна компетентність соціальних працівників, дисципліна «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері», технологія розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти покликана забезпечити формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі; а також виховання людини демократичного світогляду, яка дотримується громадянських прав і свобод, із повагою ставиться до українських культурно-історичних традицій, культури, віросповідання та мови спілкування народів світу [9; 10].

Означені завдання набувають особливого значення в межах фахової освіти майбутніх соціальних працівників. Оскільки соціальна робота має на меті забезпечення соціальної справедливості шляхом підтримки найменш захищених верств населення та протидії факторам соціального виключення відповідно до конкретних соціокультурних обставин, а сучасні соціальні працівники повинні бути готовими до реалізації спільних проектів за участю відомих фахівців із інших країн.

Відповідно, розвиток соціокультурної компетентності соціальних працівників має стати однією зі складових їх професійної підготовки. На нашу думку, означене завдання можливо частково вирішити в межах навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері».

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукових джерел показав, що вивченню змісту поняття «компетентність», у різних його контекстах, присвячені роботи таких дослідників, як О. Безпалько, Н. Єфремова, І. Зимня, І. Зверева, І. Зязюн, Н. Краснова, Н. Ничкало, Я. Юрків, В. Олійник, Ж. Петрочко, О. Пометун, Л. Тархан, С. Харченко, Л. Харченко,

А. Хуторський, І. Чемерис, А. Шишко та ін. Дослідженню соціокультурної компетентності приділяли увагу Н. Білоцерківська, І. Закір'янова, Л. Маркова, Л. Мітіна, Л. Смірнова, О. Усик, С. Шехавцова, Н. Щуркова та ін.

Аналіз зазначених робіт свідчить, що всі вони містять багатий теоретичний та емпіричний матеріал. Водночас, незважаючи на наявність різнопланових досліджень, невирішеними залишилися завдання розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників у процесі вивчення дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері».

Мета статті – аналіз змісту поняття «соціокультурна компетентність соціальних працівників» та вивчення технології її розвитку в межах навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано комплекс методів дослідження: теоретичні (аналіз і синтез наукової, навчально-методичної літератури для порівняння, зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, визначення понятійно-категоріального апарату), емпіричні (спостереження, бесіда, аналіз результатів навчання студентів).

Виклад основного матеріалу. Для збереження термінологічної однозначності у нашій статті доцільно дослідити сутність поняття «соціокультурна компетентність соціальних працівників». З огляду на те, що означена категорія є видовою, вважаємо необхідним першочергово здійснити змістовий аналіз дефініції «компетентність».

Звернемося до енциклопедичних тлумачень змісту терміну «компетентність». Докладне його вивчення дозволило виявити наявність аспектного підходу до розв'язання означеної проблеми, що зумовлено, на нашу думку, галузевим спрямуванням конкретних довідкових видань.

Відповідно до «Великого тлумачного словника сучасної української мови», наукова категорія «компетентність» визначається як властивість за значенням «компетентний» і водночас відповідно до освітньо-кваліфікаційного («компетентний» – який має достатні знання в якій-небудь галузі; який із чим-небудь добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікації), а також управлінського аспектів («компетентний» – який має певні повноваження, повноправний, повновладний) [3].

Згідно з «Сучасним тлумачним психологічним словником», компетентність – це психосоціальна якість, яка означає силу і впевненість особистості, що виходить із відчуття власної успішності й корисності, які дають людині усвідомлення своєї спроможності ефективно взаємодіяти з соціумом [13]. Зазначене, на нашу думку, свідчить про розкриття особистісного аспекту змісту цієї наукової категорії, що реалізується через суб'єктивно-оцінювальну характеристику.

Натомість у «Енциклопедії для фахівців соціальної сфери» знаходимо спробу системної характеристики змісту поняття «компетентність», що

тракується, по-перше, як поглиблене знання; по-друге, як стан адекватного виконання завдання; по-третє, як здатність до актуального виконання діяльності тощо [5, 57].

Аналіз поглядів сучасних педагогів на зміст поняття «компетентність» дозволив констатувати відсутність єдиної точки зору щодо сутності означеної наукової категорії. У сучасному науково-педагогічному знанні дана категорія пов'язується з такими сутнісними ознаками, як: діяльнісна характеристика (Ю. Варданян); особистісні якості, знання, уявлення, навички, у сполученні з мотивами, цінностями (Н. Ничкало, І. Чемерис); особистісні якості, знання, уміння, навички; здатність діяти (Н. Єфремова); оволодіння компетенцією (Л. Тархан, А. Хуторський); досвід соціально-професійної життєдіяльності (І. Зимняя); сукупність / структура знань, умінь, навичок (О. Кучай, В. Олійник, О. Пометун); екзистенціональна властивість індивіда як продукт життєтворчості (І. Зязюн); інтегрована особистісна характеристика (Ж. Петрочко, А. Хом'як, А. Шишко); здібність, здатність, спроможність, якість особистості (М. Бирка); когнітивно-операційна особистісна характеристика (О. Кузьміна).

Проте, незважаючи на певні відмінності у трактуванні змісту поняття «компетентність», маємо підстави стверджувати, що у визначеннях багатьох науковців (І. Зімньої, Н. Єфремової, В. Олійника, А. Шишко та ін.) ядром структури компетентності виступають, передусім, сукупність знань, умінь і навичок, вживаних у конкретній сфері діяльності людини. Відповідно, сучасна вітчизняна освітня політика трактує «компетентність» як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [8]. Ми приєднуємося до означеної позиції вчених щодо тлумачення змісту поняття «компетентність».

Стосовно нашого дослідження особливо цінним є також розуміння категорії «компетентність», що запропоноване колективом українських науковців (О. Безпалько, Т. Веретенко, І. Зверєвою, Ю. Малієнко та Ж. Петрочко), які зауважують, що компетентність є інтегрованою характеристикою, яка відображає готовність і здатність людини виконувати професійні функції відповідно до прийнятих у суспільстві норм та стандартів; за сутністю своєю динамічна, компетентність виявляється й може бути оцінена тільки в ході практичної діяльності. Нам імпонує, насамперед, акцент учених на тому, що рівень компетентності може підвищуватися безперервно (чи сходити нанівець) протягом усієї професійної діяльності, а здатність до постійного вдосконалення й підвищення рівня компетентності – необхідна якість сучасного фахівця [1, 23].

Розмаїття підходів у педагогіці і психології до тлумачення наукової категорії «компетентність» сприяло виокремленню певних видів компетентності, серед яких визначається й «соціокультурна компетентність». Зупинимося на аналізі змісту даного поняття.

Сучасне розуміння категорії «соціокультурна компетентність» у працях учених характеризується багатоплановістю трактування даної дефініції. Так, «соціокультурна компетентність» визначається як: 1) інтегральна якість особистості, що дозволяє людині на основі відрефлексованої системи знань визначати свої ціннісні переваги, виходячи з яких конструювати свою поведінку й відносини з партнерами по взаємодії, надавати конструктивну відповідь на проблемні ситуації в системах відносин «Людина – людина», самореалізуватися в конкретних культурно-історичних умовах власної життєдіяльності [6, 20]; 2) інтегративне особистісне утворення, що характеризується сукупністю професійно-педагогічних знань, умінь і якостей, які забезпечують ефективність професійної взаємодії вчителя з різними соціальними інститутами для вирішення навчально-виховних завдань [2, 10]; 3) інтегративна особистісна якість, яка ґрунтується на знаннях, уміннях та досвіді, що набуваються у вищому навчальному закладі, переважно в позанавчальній діяльності, і дозволяє продуктивно взаємодіяти з представниками інших мов та культур у соціокультурному просторі [15]; 4) інтегроване утворення, психолого-педагогічний феномен, який ґрунтується на засадах гуманізму, визначається індивідуально-особистісними компетенціями і проявляється у складній діалектичній взаємодії педагогічного мислення й професійних характеристик учителя відповідно до суспільного замовлення та реалізується в його творчій професійно-педагогічній діяльності [11, 9–10].

Таким чином, змістовий аналіз поняття «соціокультурна компетентність» доводить, що в сучасному освітньому просторі питання визначення його сутності залишається відкритим. Зауважимо, що в соціально-педагогічній науці проблема розвитку соціокультурної компетентності не набула значного поширення й термін «соціокультурна компетентність» у фаховій довідковій літературі не представлений.

Маємо зазначити, що всі компоненти соціокультурної компетентності взаємопов'язані через поняття культурного та соціального контекстів. Означене спрямовує наш науковий пошук до вивчення змісту термінів «соціальне» та «культура».

Звернемося до визначення сутності поняття «соціального». За міркуваннями В. Беґа, поняття «соціальне» віддзеркалює соціальний світ або родове життя людини, яке розгортається перед нами як м'яке динамічне соціальне поле квантово-хвильового походження. Його пов'язують зі способом життєдіяльності, дією, суспільними відносинами, суспільною й індивідуальною свідомістю, ноосферою, знаннями, божественною субстанцією [4, 119–121]. Соціальний педагог Л. Мардахаєв термін «соціальний» трактує як суспільний, що пов'язаний із життям та стосунками людей у суспільстві. Мова йде не лише про соціальний розвиток та виховання людини, а й її орієнтації на соціальні цінності, норми

і правила суспільства (середовища життєдіяльності), у якому вона мусить жити та реалізовувати себе як особистість [7, 8]. Наукова категорія «соціальне» використовується нами в широкому значенні – як «суспільне», пов'язане з суспільством, суспільними відносинами.

Термін «культура» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови визначається як: 1. Сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії // Рівень розвитку суспільства в певну епоху // Те, що створюється для задоволення духовних потреб людини. 2. Освіченість, вихованість. 3. Рівень, ступінь досконалості якої-небудь галузі господарської або розумової діяльності [3]. У соціально-педагогічному словнику культура тлумачиться як специфічний спосіб організації та розвитку людської життєдіяльності, поданий у продуктах матеріальної і духовної праці, у системі соціальних норм і установок, у духовних цінностях, у сукупності ставлення людей до природи, між собою і до самих себе. У понятті «культура» фіксується як загальна відмінність людської життєдіяльності від біологічних форм життя, так і якісна своєрідність історично конкретних форм цієї життєдіяльності на різних етапах суспільного розвитку в межах визначених епох, суспільно-економічних формацій, етнічних і національних спільностей [12]. З позиції нашого дослідження особливо цінним є соціально-педагогічне розуміння змісту поняття «культура».

Діада понять «соціальне» і «культура» створює самостійний простір дослідження – соціокультура, що визначає взаємозв'язок між культурною та соціальною дійсністю. Використання поняття «соціокультурна» у різних соціально-гуманітарних науках зумовлюється тим, що соціальна й культурна сфери життєдіяльності суспільства мають певну самостійність, але нерозривно пов'язані між собою. Ці складові є обов'язковими умовами та продуктом життєдіяльності будь-якого соціуму, що виступає як соціальний суб'єкт – носій соціальних характеристик і дій, виробник культурних цінностей [14].

Зауважимо, що в українській психолого-педагогічній літературі нині відсутні фундаментальні публікації, які присвячені проблемі розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників. Означене спонукає нас до спроби розробки авторського визначення поняття «соціокультурна компетентність соціальних працівників».

Отже, на основі наукового аналізу термінів «компетентність», «соціальне» та «культура» ми визначаємо соціокультурну компетентність соціальних працівників як інтегративну особистісну характеристику, яка включає систему відповідних ціннісних орієнтацій; особистісні якості, знання, уміння й навички; здатність їх універсально застосовувати у професійній діяльності та пристосуватися до мінливих соціокультурних умов; емоційно-вольову регуляцію й рефлексію процесу та результату професійної діяльності, а також передбачає культуровідповідне

регулювання взаємодії соціального працівника з різними соціальними інститутами (сім'єю, соціальними службами, культурно-просвітницькими установами, громадськими організаціями, неформальними групами тощо).

Розвиток соціокультурної компетентності соціальних працівників доцільно реалізувати в межах основної професійної підготовки, тобто на тому предметному змісті, який складає основу майбутньої спеціальності. У такому випадку соціокультурна компетентність як психологічне новоутворення стане центральним особистісним новоутворенням. Для того, щоб така якість була сформована, необхідно: зробити викладання окремих навчальних дисциплін більш проблемно-орієнтованим; ширше використовувати рефлексивний підхід у навчанні; стимулювати в студентів розвиток уміння не тільки відповідати на поставлені питання, але й формулювати власні питання з курсу [6, 5].

Особливий інтерес у цьому контексті викликає навчальна дисципліна «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері», у межах якої вже існують організаційно-цільові передумови для розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників.

Згідно з навчальним планом підготовки соціальних працівників, ця дисципліна вивчається у 5 навчальному семестрі і складає 90 годин (3 залікові кредити), із яких 24 години виділено на лекційні заняття, 22 години – на семінарські заняття, 2 години – на консультації і 42 години – на самостійну роботу.

Метою навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» є вивчення студентами теоретичних і практичних засад налагодження зв'язків із громадськістю в соціальній сфері.

Основними завданнями навчального курсу «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» у напрямі розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників визначаємо:

- формування позитивної мотивації студентів щодо розвитку їх соціокультурної компетентності;
- формування у студентів теоретичних знань щодо соціокультурних норм поведінки представників різних соціальних груп, їх духовної культури, способу життя, національної ментальності, та співвідносні з ними звички, норми, традиції;
- розвиток умінь соціальних працівників застосовувати знання й оперувати фактичним матеріалом у конкретних умовах їх професійної діяльності з представниками різних соціальних груп (вибір відповідного стилю спілкування; уміння використовувати особливості вербального й невербального спілкування);
- розвиток професійно-особистісних якостей студентів спеціальності «Соціальна робота», що оптимізують їх діяльність із представниками різних соціальних груп;

– розвиток здатності соціальних працівників до емоційно-вольової регуляції і рефлексії процесу та результату професійної діяльності з різними соціальними групами.

Аналіз методичної літератури та власний педагогічний досвід дозволяють стверджувати, що для більш ефективного вирішення поставлених завдань доречним є використання у процесі викладання навчального курсу «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» технології формування соціокультурної компетентності.

Таблиця 1

Технологія розвитку соціокультурної компетентності майбутніх соціальних працівників (за Н. Білоцерківською)

Мотиваційно-підготовчий етап	
Мета й завдання: спрямувати мотивацію студентів на розвиток соціокультурної компетентності, сформуванню ціннісного ставлення до соціокультурної компетентності як професійно значущої якості; збагачення змісту дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» теоретичними питаннями про сутність, змістову наповненість, місце та значення для професійно-педагогічної діяльності соціокультурної компетентності	
Форми організації: лекції (проблемно-моделювальні, лекції-конференції тощо), семінари, ділові зустрічі, психолого-діагностичні тренінги, консультації, екскурсії в різні соціальні інститути освіти й виховання	Методи: словесні (пояснення, лекція), інтерактивні (бесіда, диспут, дискусія, рольова та ділова гра)
Змістово-діяльнісний етап	
Мета й завдання: формування знань сутності, змісту, форм і методів здійснення соціокультурної діяльності соціального працівника й вироблення вмінь, необхідних для її здійснення; розвиток професійних особистісних якостей; стимулювання студентів до реалізації здобутих знань; залучення студентів у різні види практичної навчальної діяльності	
Форми організації: семінари-практикуми, психологічні та інтерактивні тренінги	Методи: інтерактивні (бесіда, диспут, дискусія, рольова та ділова гра), проблемно-пошукові (розв'язання педагогічних ситуацій, створення проектів тощо)
Результативно-коригувальний етап	
Мета й завдання: формування власного професійно-педагогічного досвіду соціокультурної діяльності; поглиблення теоретичних знань і вдосконалення вмінь, вироблених на попередніх етапах; пошук ефективних шляхів індивідуальної корекції сформованої соціокультурної компетентності майбутніх соціальних працівників	
Форми організації: семінари, діагностичні практикуми, тренінги (на розвиток рефлексивної поведінки та корекцію навчальної діяльності); консультації	Методи: інтерактивні (бесіда, диспут, дискусія, тренінг, рольова та ділова гра); рефлексивні (самопізнання, самоаналіз, самодіагностування тощо)

При побудові технології розвитку соціокультурної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі викладання навчального курсу

«Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» нами було адаптовано технологію формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя при вивченні гуманітарних дисциплін Н. Білоцерківської [2] (табл. 1).

Зауважимо, що програмоване досягнення високого рівня соціокультурної компетентності у процесі вивчення навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» можливе лише при здійсненні спеціальних розвивальних методичних дій, які вимагають самовизначення, самовираження індивіда, його творчої самореалізації. Організація процесу навчання майбутніх соціальних працівників має передбачати активність і наполегливість самих студентів на лекційних, семінарських, індивідуальних заняттях, при виконанні самостійної та індивідуальної науково-дослідної роботи.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що: 1) не існує загальноприйнятого визначення сутності поняття «соціокультурна компетентність»; 2) термін «соціокультурна компетентність соціальних працівників» у науково-методичній літературі фундаментально не вивчається. Означене спонукало нас до здійснення спроби авторського тлумачення змісту категорії «соціокультурна компетентність соціальних працівників». Вивчення методичної літератури та власний педагогічний досвід автора дозволяють стверджувати, що для забезпечення цілісності та результативності процесу розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників у межах викладання навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю у соціальній сфері» виправданим є використання технології розвитку соціокультурної компетентності.

Вивчення шляхів розвитку соціокультурної компетентності соціальних працівників під час проходження різних видів професійно-орієнтованих практик визначає перспективи наших подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Активізація соціальної роботи в місцевих громадах : досвід впровадження освітньо-профілактичного компонента проекту «Попередження торгівлі людьми шляхом розвитку соціальної роботи та мобілізації громад, 2009–2011 роки» / [О. В. Безпалько, Т. Г. Веретенко, І. Д. Зверева та ін.]. – К. : ТОВ «Основа», 2012. – 148 с.

2. Білоцерківська Н. Г. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. Г. Білоцерківська. – Харків, 2009. – 23 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додатками, доповненнями та CD) / [уклад. та гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

4. Вища освіта України : методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації : монографія / за заг. ред. Андрущенка В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К. : ДЦССМ, Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 440 с.

5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – Київ ; Сімферополь : Універсум, 2012. – 536 с.

6.Закір'янова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. А. Закір'янова. – Київ, 2005. – 22 с.

7.Мардахаев Л. В. Социальная педагогика : [учебник для студ. высш. учебн. завед.] / Л. В. Мардахаев. – М., 2003. – 269 с.

8.Про затвердження «Національної рамки кваліфікацій» : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Верховної Ради України «Законодавство України». – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.

9.Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Верховної Ради України «Законодавство України». – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

10. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Верховної Ради України «Законодавство України». – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

11. Смірнова Л. Л. Соціокультурна компетентність у структурі підготовки учителів іноземної мови в Польщі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Л. Л. Смірнова. – Кіровоград, 2010. – 22 с.

12. Соціально-педагогічний словник / [ред. В. В. Радула]. – К. : «ЕксОб», 2004. – 304 с.

13. Шапер В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В. Б. Шапер. – Х. : Прапор, 2007. – 640 с.

14. Шехавцова С. О. Сутність соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в контексті компетентнісного підходу [Електронний ресурс] / С. О. Шехавцова // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 2. – Режим доступу :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_2_25

15. Шехавцова С. О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / С. О. Шехавцова. – Луганськ, 2009. – 22 с.

РЕЗЮМЕ

Пономаренко Л. Развития социокультурной компетентности социальных работников в процессе изучения дисциплины «Связи с общественностью в социальной сфере».

В статье проведен анализ содержания понятия «социокультурная компетентность социальных работников», изучены современные подходы к его определению. Также в исследовании представлена содержательная характеристика терминов «компетентность», «социальное», «культура». Автором определены возможности использования учебной дисциплины «Связи с общественностью в социальной сфере» в направлении развития социокультурной компетентности социальных работников; рассмотрена технология развития социокультурной компетентности социальных работников в процессе изучения дисциплины «Связи с общественностью в социальной сфере».

Ключевые слова: компетентность, социальное, культура, социокультурная компетентность, социокультурная компетентность социальных работников, дисциплина «Связи с общественностью в социальной сфере», технология развития социокультурной компетентности социальных работников.

SUMMARY

Ромаренко Л. The development of sociocultural competence of social workers in the process of studying the academic subject “Public relations in the social sphere”.

The article focuses on the problem of sociocultural competence of social workers in the process of studying the academic subject “Public relations in the social sphere”.

The system of theoretical (analysis and synthesis of scientific and educational-methodological literature) and empirical (observation, conversation, analysis of students learning outcome) methods have been used to resolve the assigned tasks.

The analysis of the psychological and educational literature outlined that there is no universally accepted definition of the “sociocultural competence” notion. Based on the scientific analysis of the “competence”, “social” and “culture” notions a sociocultural competence of social workers was defined as an integrative personal characteristic that includes a system of appropriate value orientations; personal qualities, knowledge and skills; an ability to apply them universally in professional practice and to adapt to erratic social and cultural conditions; emotional and volitional regulation and reflection of the process and professional practice outcome. The notion also foresees cultural regulation of the cooperation between a social worker and different social institutions (family, social services, cultural and educational institutions, public organizations, informal groups, etc.).

It was defined that the development of sociocultural competence of social workers should be reasonably implemented as part of the basic professional studies, namely on subject content which is the basis of future profession. In this case sociocultural competence as a psychological neoformation will become a central personality neoformation. In this context the particular interest appeals to the academic subject “Public relations in the social sphere” in the context of which organizational and purpose-oriented conditions for the development of sociocultural competence of social workers already exist.

It was proved that in order to ensure the integrity and effectiveness of the development of sociocultural competence of social workers in the process of studying the academic subject “Public relations in the social sphere” the technology of the formation of sociocultural competence should be used.

Studying ways of the development of sociocultural competences of social workers during their various types of professional-oriented practices determines the prospects for further researches.

Key words: *competence, social, culture, sociocultural competence, sociocultural competence of social workers, academic subject “Public relations in the social sphere”, technology of sociocultural competence of social workers.*

УДК 378.147

Ірина Проценко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧИХ ДІАЛОГОВИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ЕВРИСТИЧНОЇ ДІАЛОГОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті проаналізовано результати впровадження в навальний процес дидактичної моделі формування професійно-творчих діалогових умінь. Виявлено позитивну динаміку раніше визначених нами професійно-творчих умінь – інтелектуальних, конструктивних, організаторсько-регулятивних та діалогічно-